

Često postavljana pitanja

Šta je to punoljetstvo?

Punoljetstvo je kada Vaše dijete dobije prava bilo kog građanina Iowe te postane zakonski odgovorno za svoje odluke, uključujući odluke o obrazovanju. U Iowi, Vaše dijete dostiže punoljetstvo kada navršši 18 godina ili se uda/oženi. Ako se Vašem djetetu, koje ima manje od 18 godina, sudi, ako je optuženo ili osuđeno kao odrasla osoba i bude zatvoreno u popravni dom, prava Vašeg djeteta da donosi obrazovne odluke se prenosi u toku trajanja zatvaranja.

Šta znači to da se prenose prava na obrazovanje u doba punoljetstva i kako se to primjenjuje na škole?

U skladu s odredbama Zakona o licima s invaliditetom (IDEA), i njegovim podzakonskim propisima, lica koja ispunjavaju kriterijume se moraju tretirati kao odrasle osobe kad navršše punoljetstvo u skladu sa državnim zakonom (u Iowi 18 godina). To znači da se učeniku daje pravo da donosi odluke u vezi s obrazovanjem koje su prethodno donosili roditelji odn. staratelji. Budući da ovo može predstavljati promjenu u odnosu na to kako su škole tradicionalno tretirale učenike sa invaliditetom, a koji su bili mlađi od 21 godina, IDEA predviđa da nadležna oblast treba da preduzme određene mjere da obavijesti učenika i roditelje o njihovim pravima.

Zašto nadležni u školi razgovaraju s mojim djetetom o ovom?

U skladu sa federalnim i državnim zakonom, škole su obavezne da prenose prava na obrazovanje na učenike koji pohađaju Individualizovane preograme obrazovanja (IEPs) kad navršše punoljetstvo.

Šta se traži od školske oblasti kako bi dokumentovala prenos prava?

Okrug mora obezbjediti odgovarajuću dokumentaciju o prenosu prava. To se može učiniti na sljedeće načine:

- *Obavještenjem da će prava biti prenešena.* Počevši od najkasnije jedne godine prije osamnaestog učenikovog rođendana ili po vjenčanju, IEP mora naglasiti da je učenicima i roditeljima rečeno da će prava biti prenešena i šta to znači. Napominjemo da prava mogu biti prenesena i bez znanja škole, kao što je u slučaju vjenčanja i zatvaranja. U tim slučajevima, obezbjedite ovo obavještenje čim škola sazna da će prava biti prenesena prije navršenih 18 godina.
- *Obavještenjem da su prava prenešena.* Kada učenik navršši osamnaest godina, okrug mora dostaviti obavještenje i učeniku i roditeljima da su prava prenesena. Dokumentaciju o tome da su učenik i roditelji obavješteni potrebno je čuvati u učenikovom dosijeu.
- *Zašto prava nisu prenesena.* Dokumentacija mora biti u učenikovom dosijeu i mora navesti razlog za neprenošenje prava. Jedan od primjera bi bilo uvođenje starateljstva.

Kad učenik počinje koristiti prenos prava?

Kad navršši punoljetstvo kako je naznačeno gore. Pitanje je: kada škola počinje priznavati da su ova prava prenesena na učenika? Zbog planiranja prelaska do koga će doći, počevši od 14-e godine (ili ranije) ili nakon ustanovljavanja invalidnosti ako je učenik stariji od 14 godina, škola i učenik moraju biti spremni da iskoriste ova nova prava čim prije nakon što učenik postane punoljetan.

Šta se smatra razumnim rokom za obavještenje kada učenik navrší 18 godina? Ako je učenikov 18-i rođendan u toku raspusta (na primjer ljetnog ili zimskog raspusta), da li je škola odgovorna da obavijesti učenika nekoliko mjeseci unaprijed?

Nakon što učenik koji ispunjava kriterijume a ima invalidnost navrší punoljetstvo. I državni i federalni propisi zahtjevaju obavješćavanje nakon što učenik navrší punoljetstvo. Ako se ovo desi ljeti, to obavješćenje treba da bude veoma blizu vremena kada škola sazna da je učenik navršio punoljetstvo. Ako je to učenikov rođendan, rok za obavješćenje treba razumno izračunati tako da obavješćenje bude primljeno u roku od jedne sedmice od tog događaja. Potrebno je donijeti planove da se obavijeste učenici čiji rođendani padaju u vrijeme kad nema škole. Ako se učenik oženi/uda ili bude zatvoren kao odraslo lice, obavješćenje treba poslati u roku od jedne sedmice ili slično nakon što škola sazna za taj događaj.

Zašto se učenici koji nisu u IEP ne obavješćavaju o prenosu prava?

Ovo obavješćenje je obavezna samo sa IDEA.

Mogu li ipak učestvovati u IEP-u mog djeteta?

U skladu sa IDEA, kada učenik navrší punoljetstvo, mnoga prava i odgovornosti koji su pripadali roditeljima sada prelaze na učenika. Iako roditelji zadržavaju mnoga prava, pravo prisustvovanja sastanku nije jedno od njih. Međutim, može se desiti da učenik želi da roditelji i dalje budu dio njegovog odn. njenog obrazovnog tima i mogu ih pozvati. I roditelji i učenik će primiti obavješćenje o IEP sastanku. Ako učenik ne želi da njegov odn. njen roditelj(i) bude(u) uključen(i) u obrazovnim program, učenik može tražiti da njegov roditelj(i) ne bude(u) pozvan(i). Međutim, „škola“ takođe ima mogućnost da pozove roditelje na sastanak zbog njenog znanja o učeniku i učenikovim potrebama.

Šta ako se ne slažem sa odlukom u vezi obrazovnog programa mog djeteta?

Ako su prava prenesena, roditelj više nema pravo da podnese žalbu u skladu s predviđenom procedurom ili da traži posredovanje. Međutim, roditelj može podnijeti pismenu žalbu na državnom nivou, čak i ako su prava prenesena.

Šta ako su roditelji razvedeni? Da li svako od njih prima obavješćenje o prenosu prava?

Ako nijednom od roditelja nisu ukinuta roditeljska prava, onda obavješćenje mora biti poslato na oba roditelja.

Moje dijete je napunilo 18 godina. Da li to znači da on odn. ona može donositi sve svoje odluke, čak iako moje dijete ima značajnu invalidnost ?

Pretpostavlja se da se svoj djeci u lowi koja dostignu punoljetstvo a koju sud ili neka druga agencija koja je nadležna nisu proglasili „nesposobnim“, dodjeljuju ista prava i odgovornosti kao i bilo kom drugom građaninu lowe.

Šta znači „sposoban“ i „nesposoban“?

Sposoban znači da neko lice posjeduje snagu, mogućnost, moć i sposobnost da izvršava zadatke uz malu pomoć ili bez ikakve pomoći.

Neko lice se može smatrati nesposobnim ako je onesposobljeno i/ili mu nedostaje sposobnosti da izvršava zadatke uz malo pomoći ili bez ičije pomoći. Određivanje nesposobnosti vrši sud ili neka druga agencija koja je nadležna.

Šta ako mislim da moje dijete nije sposobno da donosi kompetentne odluke?

Ako mislite da Vaše dijete nije u stanju da donosi kompetentne odluke, možete se obratiti advokatu da podnese sudu zahtjev za starateljstvom. Možda ćete željeti da razgovarate o ovoj odluci sa svojim djetetom kako biste umanjili ili učinili lakšim probleme oko ovog pitanja.

Koja je uloga nastavnika, odnosno edukatora u određivanju sposobnosti?

Nikakva. Pretpostavka je da je svako ko navrši punoljetstvo sposoban prema zakonu. Pretpostavka može biti rebutted samo u sudskom ili upravnom postupku. Ne bi bilo odgovarajuće ni da nastavnik ni član IEP tima, uz izuzetak roditelja, određuju sposobnost. Ako roditelji pokrenu to pitanje, nastavnik ih treba savjetovati da potraže pravni savjet o tome kako da pokrenu postupak za starateljstvo.

Šta ako učenik nije zakonski nesposoban ali se on ili ona ne osjećaju spremnim da donose odluke u vezi s obrazovanjem? Postoje li neke alternative postupku za starateljstvo?

Da. Najbolja opcija za učenika i roditelje bi moglo biti da koriste Punomoć (vidi u nastavku). IEP tim bi takođe trebalo da razmotri da uključi specifične ciljeve ili aktivnosti prelaska da pomognu učeniku da donese odluke u vezi sa svojom budućnosti.

Koja je razlika između starateljstva i nadzora?

Staratelj je lice koje postavlja sud i koje je odgovorno za lične stvari nesposobnog pojedinca ili „štićenika“. Starateljstvo se može odrediti kako bi se donijele samo ograničene odluke kao što su odluke u vezi s obrazovanjem ili zdravlja ili potpunog starateljstva, koje obuhvata sve lične stvari. Ovaj proces obično podrazumijeva neku cijenu.

Nadzornik je lice koje odredi sud da se stara i upravlja imovinom štćenika. Stoga, nije potrebno prisustvo conservatora prilikom raspravljanja o obrazovnim pitanjima. Ovaj proces takođe obično podrazumijeva neku cijenu.

Šta se dešava kada dijete koje je već pod starateljstvom navrši punoljetstvo? Da li starateljstvo ostaje na snazi?

Ne. Djetetu koje je mlađe od 18 godina određuje se staratelj da nastupa u njegovo/njeno ime budući da njegovi biološki roditelji to ne mogu učiniti. Starateljstvo je potrebno za djecu mlađu od 18 godina zato što su ona maloljetna. Ova vrsta starateljstva se automatski prekida kada dijete postigne punoljetstvo. Da bi se pozabavili ovom situacijom potrebno je da se pokrene neki postupak na sudu.

Šta je to Punomoć?

Punomoć je pisani dokument pri kojem zakonski sposobno odraslo lice daje ovlaštenje drugom zakonski sposobnom odraslom licu da djeluje odnosno donosi odluke u njegovo/njeno ime. Na primjer, učenik može dati svojim roditeljima Punomoć da djeluju u njegovo/njeno ime u vezi s obrazovnim ili medicinskim pitanjima. Ministarstvo obrazovanja je izradilo jedan obrazac koji se može koristiti kao Punomoć za donošenje odluka u oblasti obrazovanja. Ovaj obrazac (poseban dokument) ne mora biti predat na sudu. Kada se da Punomoć, učenik ne odustaje od ovlaštenja da donosi odluke; umjesto toga, učenik dijeli to ovlaštenje s nekim drugim.

Kada Punomoć za donošenje obrazovnih odluka može biti potpisana? Da li učenik mora čekati dok navrši 18 godina ili se vjenča ili se može potpisati i prije toga?

Punomoć NE MOŽE biti potpisana prije nego što učenik navrši punoljetstvo. Ona može biti potpisana tog dana ili kasnije, ali ne prije. Ona mora biti potpisana i **ovjerena kod notara**.

Kome može 18-godišnji učenik prenijeti prava prilikom davanja Punomoći? Može li to biti neko drugi osim roditelja?

Davanjem Punomoći, učenik postavlja opunomoćeno lice. To lice može biti pojedinac koji je stariji od 18 godina a koga učenik postavlja da donosi obrazovne odluke i koji je pristao/la da djeluje u ime učenika u tom svojstvu. Međutim, to lice ne smije biti osoba koja je zaposlena kod AEA ili LEA koji opslužuju učenika. U ovoj situaciji to bi bio potencijalni sukob interesa.

Može li učenik opozvati Punomoć ?

Da. Učenik može u bilo kom trenutku opozvati Punomoć. Najbolja je praksa da se o tom opozivu pismenim putem obavijesti škola, ali je usmeno obavještenje dovoljno. Škola bi tada trebalo da dokumentuje, u učenikovom dosijeu, da je Punomoć opozvana kao i datum opoziva. Primjerak obrasca opoziva je na poleđini obrasca Punomoći.

Koja je odgovornost škole nakon što učenik opozove Punomoć?

Primjerak Opoziva Punomoći navodi da on ne stupa na snagu dok učenik ne obavijesti školu o opozivu. Učenik ne mora obavijestiti školu u pisanoj formi – to može biti i usmeno. Kada se to desi, škola treba da evidentira obavještenje u učenikovom dosijeu. Nakon obavještenja, škola bi trebalo da obavijesti roditelje, ili imenovano lice, pismenim putem, da je učenik opozvao Punomoć.

Može li moje dijete upotrijebiti "X" umjesto potpisa?

Da. Ako lice nije sposobno da potpiše svoje ime zbog fizičke nesposobnosti ili povrede mozga, umjesto potpisanog imena može se koristiti „X“.

Ostali prihvatljivi potpisi bi bili:

- Ime i prezime lica koje ima invaliditet koje je napisalo neko drugo lice u prisustvu lica s invaliditetom.
- Faksimil koji koristi lice sa invaliditetom ili neko drugo lice u prisustvu lica sa invaliditetom.
- Elektronski potpis, kao što je definisano Zakonikom Iowe, poglavlje 554D.

Šta se dešava kada lice nema 18 godina, a smješteno je u popravni dom za maloljetnike? Šta se dešava nakon što učenik bude pušten iz doma?

U skladu sa IDEA-om, „Sva prava koja su dodijeljena roditeljima u skladu s Dijelom B Zakona prenose se na djecu koja su zatvorena u popravne ustanove, bilo da su to za odrasla lica ili maloljetnike, državne ili lokalne.“. Za djecu, to znači da se prava prenose nakon zatvaranja u popravni dom za maloljetnike. Prava se vraćaju nakon što se dijete pusti iz doma. Za djecu koja su zatvorena, provjerite presude kako bi odredili da li se u njima navodi nešto u vezi sa donosiocima odluka o obrazovanju. Ako dijete nije sposobno da donosi odluke u vezi o obrazovanjem, može biti potrebno da postupi sud (bilo da se radi o postupcima suda za maloljetnike ili o starateljstvu) ili da se sprovede nekakav upravni postupak. Priroda tog angažovanja može varirati na osnovu dužine potencijalnog zatvaranja.

Šta se dešava sa štíćenicima države kada navršé 18 godina?

Isti postupak se primjenjuje na štíćenike države kao i na sve druge koji navršé punoljetstvo. U skladu s odredbama IDEA, država ne može biti roditelj, tako da staratelj ili zamjenski (surogat) roditelj nastupa u djetetovo ime pri donošenju odluka u vezi s obrazovanjem. Međutim, ovlaštenje staratelja koga je odredio sud prestaje nakon što dijete napuni 18 godina. Ako postoji sumnja da 18-godišnjak/inja nije sposoban/na, potrebno je donijeti odluku o sposobnosti kako bi zamjenski roditelj ili staratelj mogli i dalje da nastupaju u ime nesposobnog učenika.

Šta mogu učiniti da pomognem mom sinu ili kćerki oko prenosa prava?

Za donošenje odluka potrebne su razne vještine i znanja koja se moraju naučiti i prakticirati. Mnogim učenicima sa invalidnosti potrebne su direktne instrukcije i strukturisana iskustva u područjima kao što su zastupanje samog sebe, rješavanje problema, postavljanje ciljeva i odlučivanje. Prilikom izrade IEP-a, kao i za vrijeme planiranja učenikovog toka studiranja, IEP tim bi trebalo da razmotri individualne potrebe učenika, uzimajući u obzir učenikove planove poslije srednje škole.

Najvažnija priprema je da Vaše dijete praktikuje donošenje odluka koristeći sposobnosti dobrog suočavanja s problemima. Takođe, od suštinskog je značaja da Vaše dijete razumije sljedeće:

- Značenje prenosa prava i njegov uticaj na odluke u obrazovanju.
- Prava djeteta u obrazovnom procesu.
- Kako aktivno učešće može dovesti do lakog prelaska na odgovornost odrasle osobe.

Uključite svoje dijete što je više moguće u IEP proces, shodno slučaju. Time ćete povećati samopoštovanje kod Vašeg djeteta. Kao rezultat, Vaša kćerka ili sin će se osjećati dobro kada budu izražavali svoje želje u vezi s planovima za obrazovanje.

Šta ako imam dodatna pitanja ili zabrinutosti u vezi s mojim djetetom?

Ovo su samo neka od pitanja koje vi, kao roditelji, možete imati u vezi s Vašim djetetom, njegovim punoljetstvom i obrazovnim pravima. U okviru plana prelaska Vašeg djeteta, možda ćete željeti da razgovarate o ovim pitanjima sa IEP timom. Vaš AEA, naročito Vaša veza roditelj-edukator iz AEA, može pomoći pri objašnjavanju ovih koncepata i strukturisanju odgovarajućih IEP ciljeva i podrške.

Rječnik termina

FAPE (Besplatno odgovarajuće javno obrazovanje) – prava data u skladu s IDEA radi podrške i usluga potrebnih da bi se imalo koristi od škole, bez troškova za učenika ili njegovu/njenu porodicu.

Punoljetstvo – u dobi od 18 godina, ili u specijalnim situacijama kao što je brak, sva prava koja se u lowi daju odrasloj osobi prenose se sa roditelja/staratelja na učenika.

IDEA (Zakon o obrazovanju pojedinaca sa invaliditetom) – zakon kojim se reguliše specijalno obrazovanje. Takođe se njim identifikuju obrazovna prava i procedure koje škole moraju pratiti.

Prava – privilegije koje daje zakon.

Odgovornosti – stvari koje morate učiniti da biste iskoristili ili sačuvali svoja prava.

Zakonom propisan postupak – postupak koji se ima ispratiti ako postoji neslaganje između IET tima i roditelja/statratelja/učenika u vezi s učenikovim potrebama.

Obavješteni pristanak – razumijevanje o tome šta je dogovoreno da se uradi ili šta se uradilo.

Individualizovani obrazovni program – takođe se zove IEP. U njemu se navodi šta će škola obezbijediti i na čemu će učenik raditi u sljedećoj godini.

Prelazak – ovaj termin odnosi se na pravo koje učenik ima u odnosu na školu da se pripremi za posao, obrazovanje i način na koji učenik želi da živi nakon što završi srednju školu.

Pomoćna tehnologija – ovaj izraz se odnosi na sredstva ili usluge, ili oboje, koji su potrebni da bi učenik imao koristi od obrazovanja.

